

Most: Od Bugára k Bélovi

tyzden.sk/casopis/34164/od-bugara-k-belovi/

August 28, 2016

.michal Magušin + .filip Olšovský + .časopis + .téma
28. august 2016

Príchodom piatich prebehľíkov zo Siete do Poslaneckého klubu Mosta sa pozícia strany Bélu Bugára minimálne z krátkodobého hľadiska posilnila. Z toho dlhodobého je to otázne.

Róbert Csere

vstupom do koalície so Smerom a s SNS sa z Bélu Bugára a jeho súkmeňovcov v Moste-Híd stali v očiach časti verejnosti zradcovia. Pre samotného Bugára to bol úder, ktorý zaboľel, ale nebolo to po prvýkrát. Kruto a dôkladne ho fackovali už dávnejšie z Budapešti i z SMK za fakt, že svoju stranu v roku 2009 nezaložil na čisto maďarskom princípe. V očiach orbánovcov sa tým, že stranu založil so Slovákmi, dopustil čohosi ako velezrady alebo znesvätenia maďarskej veci. Ale tí, ktorí už mali dosť slovensko-maďarských sporov a animozít, mu tleskali. Aj na slovenskej, aj na maďarskej strane.

„Povolebné prieskumy ukazujú iba na pokles percent pri Sieti, Most si svoju základňu drží.“

Vo svete, kde nacionalistická emócia neslabne, skôr rastie, bol a je Bugárov projekt stále ešte absolútny unikát. Starnúceho 58-ročného politika musel celý experiment stáť mnoho síl. Nebolo by pre neho jednoduchšie prijať finančné injekcie z Budapešti a zamerať svoju kampaň len na slovenských Maďarov? Nebolo by výhodnejšie vopred verejne deklarováť, že hodnotovo sa Most nijako nevymedzuje a cieľom etnickej strany je iba silou svojich percent vybojovať čo najviac pre Maďarov? To Béla Bugár odmietol. Opovážil sa definovať Most ako ľudovú pravicu. Ustál istotu zabuchnutých dverí v Budapešti aj tlak súkmeňovcov z SMK, ktorým sa dvere médií i štátnych úradov v Budapešti ochotne otvárali.

Béla Bugár ustál aj mnoho názorových rozporov azda s najvplyvnejším biznismenom z maďarsko-slovenských kruhov, šéfom Slovnaftu Oszkárom Világim. „Chceme presvedčiť aj ľudí zo Spiša alebo Dolného Kubína, že Maďari nejedia na raňajky Slovákov, že sa tu dá pokojne žiť. Verím tomu, že ani oni nechcú napätie. To, že sa nájdú na obidvoch stranách hlupáci, ktorí niektoré témy zneužijú na vytĺkanie politického kapitálu, je bohužiaľ tak. Chceme im postaviť hrádzu,“ povedal Bugár pre .týždeň krátko po založení svojho Mosta.

Prečítajte si aj: Béla, spomeň si na Hedvigu!

Hrádzu naozaj postavil. A často pritom prekročil rubikon. Naposledy pred pár mesiacmi. Vidieť predsedu Mosta v objatí so šéfom SNS hrkútajúc si o rokovacom poriadku v Národnej rade vás síce môže naštváť a opäť pripomenúť rétoriku o zradcovi.

No ak si zaspomíname na nedávne roky, počas ktorých predseda nacionalistickej SNS Ján Slota chcel sadnúť „do tankoch“, vzťah Bugára s Dankom to stavia do iného svetla. Možno k upokojeniu slovensko-maďarských vzťahov prispela aj zhoda Viktora Orbána s Robertom Ficom na spoločnom postoji proti utečencom a Európskej únii. Ale Bugár má na relatívne harmonickom spolužití s maďarskou menšinou leví podiel. Funguje to a je to stále užitočné, aspoň na prvý pohľad. Ale nad mnohými ďalšími priepasťami sa Most neutržal na lane. A uškodil tým aj Maďarom, aj Slovákom.

po kolená v bahne

Béla Bugár sa od roku 1990, keď začínal v maďarskom kresťanskodemokratickom hnutí, profiloval sa ako hodnotový politik, ktorý sa drží bokom od cynického kšeftovania pod rúškom zastupovania voličov.

„Jedna vec je koalíčná zmluva, druhá vec je vnútorný mravný zákon. A tomu akoby už unavený Bugár nevládal načúvať.“

Napriek tomu sa infekcia moci a peňazí dostala do Mosta pomerne skoro. Príkladom je tajná voľba generálneho prokurátora z decembra 2010, keď sa napriek dohode koalície nepodarilo zvoliť do funkcie Jozefa Čentéša. Štyria koalíční poslanci zradili. A v kuloároch sa šepkalo o zástupcoch Mosta. Jedným z nich bol údajne poslanec, košický krajský šéf strany a starosta obce Veľké Raškovce Elemér Jakab.

Matúš Zajac 12. jún 2010, Bratislava: Veselý Béla Bugár, predseda Mosta-Híd, oslavuje so spolustraníkmi premiérové voľby svojej strany. Po oznámení volebných výsledkov ho spolustraníci dokonca vyhadzovali do vzduchu. Spolu s predsedom sa po jeho ľavici raduje aj Zsolt Simon, dlhodobo druhý najsilnejší politik v strane.

Prečítajte si aj: Zsolt Simon: So Smerom sa nedá nezašpiniť

Jakab bol akousi predzvesťou toho, ako sa to v Moste môže vyvinúť. Popri výkone funkcií rozbehol Jakab súkromné biznisy (firma EMI) a v Košiciach si porozumel s miestnymi poslancami Smeru (v roku 2010 išli spoločne do komunálnych volieb). Jakab tiež údajne zradil koalíciu pri voľbe nového generálneho prokurátora, bol to podľa rôznych indícií on, kto volil Dobroslava Trnku. A nakoniec sa pupočnou šnúrou spojil s oligarchami. Jakabovi silní priatelia boli podľa informácií týždenníka Trend usadení v štátnej akciovke Transpetrol. Tam dlho „velil“ Štefan Czucz, človek spomínaný aj v spise Gorila. Dodnes je to človek so silným politickým vplyvom, ktorý zrejme pramení aj zo vzťahu s Bugárom. Naopak, vzťahy medzi Bugárom a Világim sú už skôr konfliktné. Pre .týždeň to povedali viacerí ľudia z tohto prostredia.

Ale bol to práve Világi, ktorý krátko po marcových voľbách v blogu pre Hospodárske noviny napísal, že „pravcový blok neexistuje“ a naznačil, že Most-Híd nemá váhať so vstupom do svorky so Smerom, SNS a Sieťou. Stalo sa. Vstup do vlády dokonale zviditeľnil proces vzd'arovania sa strany od hodnotovej politiky.

Prečítajte si aj: Marián Leško – Model „za Bugárom je Világi“

faktor Žitňanská

Na zhodnotenie dlhodobých dôsledkov vstupu Mosta do aktuálnej koalície ešte určite dozrie čas. Medzičasom však opadla povolebná hystéria a už aj zradení (najmä mestskí) voliči začínajú racionálne vyhodnocovať, čo pre nich ich strana v koalícii dokáže vybaviť. Podobne pragmaticky situáciu vnímajú aj viacerí nominanti Mosta.

Ábel Ravasz patrí spomedzi zástupcov strany vo vládnych pozíciách k tým najmladším. Tridsaťročný rodák z Dunajskej Stredy sa stal po voľbách splnomocnencom vlády pre rómske komunity. V prípade Ravasza však nešlo zo strany Mosta o žiadny núdzový manéver podobný tomu, ako vládne posty obsadzovala SNS. Ravasz mal napriek nízkemu veku za sebou štúdium na troch vysokých školách, povestť talentovaného človeka a skúsenosti z práce v teréne. Ba čo viac, žiadnym nováčikom nebol ani pre štruktúru Mosta – so stranou spolupracoval od roku 2010, keď ešte popri štúdiu v Budapešti pomáhal v oblasti sociálnej štatistiky. Spolupracoval aj na programe strany pre tohtoročné voľby, po ktorých sa z postu výkonného riaditeľa Inštitútu Mateja Bela posunul do zaujímavej exekutívnej funkcie.

„Okrem neúspešnej snahy o výchovu nástupcu má Bugár ešte jeden problém. Stráca tvár.“

Ravasz priznáva, že v súvislosti s programom Mosta vnímal od začiatku viacero chýb. Rozhodol sa však, že ich strane, ktorá bola v porovnaní s politickou konkurenciou „aspoň trochu nad vecou“, pomôže odstrániť. A to sa podľa jeho slov za posledné roky podarilo. „Strana má vypracovanú celoštátnu stratégiu, zaoberá sa minoritami a celkovo sa posunula k lepšiemu,“ tvrdí. V porovnaní s Mostom vo verzii 2010 je ten dnešný podľa jeho slov „rozdielny vo všetkom – okrem oranžovej farby a osoby Bélu Bugára na čele“.

Prečítajte si aj: Voči Bugárovi už necítim ani za mak úcty a dôvery.

Ravasz nesúhlasí ani s často opakovanou tézou, že Most sa z pôvodnej idey maďarsko-slovenského projektu vychyluje ku klasickej menšinovej strane. Prípadná fúzia s SMK je podľa neho nereálna a nadšené by z nej neboli ani stranícke štruktúry. A čo sa týka slovensko-maďarskej vyváženosti v strane, dynamika je podľa Ravasza skôr opačná. Zatiaľ čo na začiatku bol Most-Híd produktom čisto maďarskej iniciatívy, dnes svojou filozofiou občianskej strany pokrýva oveľa väčší priestor.

Najmä vďaka príchodu Lucie Žitňanskej, ktorým strana „získala slovenského politika takého kalibru, akého dovtedy vo svojom vnútri nemala“. Veľa na tom podľa Ravasza nezmení ani pôsobenie v súčasnej koalícii, ktorej vytvorenie „nebolo bezchybným procesom“, no podľa prieskumov príliš veľa voličov Mosta neodlákalo. Strane vraj bude úplne stačiť, keď „bude zásadová a bude ďalej naplňať svoj program.“

Matúš Zajac 12. jún 2010, Bratislava: Zsolt Simon v povolebnom objatí s predsedom Bugárom. V pravicovej koalícii, ktorá po voľbách vznikla, sa Simonovi ušlo miesto ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ktoré zastával už medzi rokmi 2002 a 2006. S Mostom sa však rozišiel tento rok po vstupe strany do vlády so Smerom.

Luciu Žitňanskú, ako jeden z najdôležitejších faktorov svojho členstva v strane, spomína aj ďalší z mladšej generácie politikov Mosta Tomáš Meravý. Sám seba označuje za človeka Ivana Mikloša (predtým pôsobil ako jeho poradca), ktorý do Mosta prešiel z SDKÚ práve na pozvanie ministerky spravodlivosti. Dnes pôsobí ako analytik inštitútu MESA10, asistent poslankyne Irén Sárközy, ako aj poradca Bélu Bugára pre ekonomické záležitosti. Na rozdiel od Ábela Ravasza vníma vo svojej strane povolebný odklon od konceptu občianskej strany.

„Jednoducho sa ukázalo, že väčšinu voličov Mosta stále tvoria obyvatelia južného Slovenska. Je preto logické, že sa prioritne sústreďujeme na záujmy týchto ľudí. Voľby ukázali, že priestor pre občiansku stranu je na Slovensku veľmi obmedzený. Len čo získate nejakých Maďarov, stratíte nejaký počet Slovákov, a naopak,“ pragmaticky konštatuje Meravý.

Pozrite si aj diskusiu so Zsoltom Simonom Zsolt Simon: Tejto vláde treba vypáliť rybník

Aj podľa neho je však predčasné hovoriť o odklone istej časti voličov nespokojných s účasťou strany v aktuálnej koalícii so Smerom či SNS. Povolebné prieskumy ukazujú iba na pokles percent pri Sieti, Most si svoju základňu drží. Pri otázke, či on osobne bol za vznik súčasnej koalície, sa Meravý na chvíľu odmlčí, no potom pokračuje v pragmatickej

argumentácii: „Nevidel som inú možnosť. V situácii, keď nebolo možné zostaviť ani jasne pravicovú, ani ľavicovú vládu, je potrebné pristúpiť k nejakej forme spolupráce.“ Privítal by, keby bol pravicový rozmer koalície silnejší, no výsledky volieb sú vraj jasným zrkadlom toho, že na čosi podobné v súčasnosti neexistuje väčšina. A tak treba pracovať s tým, čo je.

maďari nezabudli

Účasť v koalícii s niekdajšími oponentmi neuškodila Mostu iba u mestských voličov, ktorí stranu vnímali ako tú slušnejšiu alternatívu v antifícovskom tábore. Pobratanie sa s Dankom či Ficom veľmi citlivo vnímajú aj v SMK, kde nepremeškajú žiadnu príležitosť poukázať na zradu Bélu Bugára voči maďarským voličom. „Ani vajíčko sa neuvarí tak rýchlo, ako sa vytvorila vládna koalícia,“ komentuje uštipačne krok Mosta nový predseda konkurenčnej SMK József Menyhárt.

Zlúčenie oboch strán, o ktorom sa v posledných mesiacoch hovorí čoraz hlasnejšie, priamo v žiadnej zo svojich odpovedí Menyhárt nevyklučuje, no poznamenáva, že zatiaľ čo SMK je pravicovo orientovaná, „oni v súčasnosti nerozmýšľajú v tejto rovine“. A predseda SMK dodáva, že „ak 26 rokov po Nežnej revolúcii znamená prívlastok ‚štandardná‘ inštitucionalizovanú korupciu, obhajovanie ‚svojich ľudí‘ a zneužívanie moci, tak to je veľký problém. Mandát poslancu je najnovšie zdegradovaný na komoditu. Dúfam, že na parlamentné kreslá sa píšú mená len ľahko odstrániteľnou farbou, ak už občanmi zvolení poslanci dennodenne presadajú tam a späť.“

Menyhárt nezabúda zdôrazniť ani všetky útrapy, ktoré maďarskej menšine spôsobili vlády Roberta Fica, s ktorým dnes Bugár spoluvládne Slovensku. „V týchto dňoch je to desať rokov, odkedy v Nitre zbili jednu moju poslucháčku. V súčasnom slovenskom parlamente sediaci maďarskí politici tvoria jednu platformu s tými, ktorí Hedvigu Malinovou Žákovú vyhnali z krajiny. Náš minister vidí riešenie tohto prípadu v jeho posunutí maďarským orgánom.“

Väčšina príslušníkov maďarskej menšiny na Slovensku nezabúda, že popri korupčných škandáloch znamená meno Kaliňáka a Fica aj perzekúciu Hedvigy Malinovej Žákovej, zbitie fanúšikov DAC-u alebo vykávanie Lászlóa Sólyoma zo Slovenska,“ pripomína predseda SMK. Podľa jeho slov existuje určitá úroveň, za ktorou politika neurčujú jeho politické ciele, ale ľudské kvality. A tú si súčasný Most posunul ďalej, než by sa v záujme zjednotenia maďarských záujmov v politike žiadalo.

cesta von z problémov

Napriek tomu, že SMK aj Bugár sa zatiaľ voči vzájomnej spolupráci stavajú rezervovane, ich vzájomné spojenie by bolo logickým riešením aktuálnych i dlhodobých problémov. SMK napriek masívnej podpore každého druhu z Maďarska vo voľbách opäť neuspela. Tým strana stratila aj rešpekt a záujem Budapešti.

„Je zrejmé otázka času, keď sa SMK a Most spoja. Kľúčovejšia však je otázka, na akej hodnotovej báze to bude.“

Bugár svojím politickým inštinktom správne vycítil emóciu stoviek tisícov zmiešaných maďarsko-slovenských manželstiev, ktoré túžia práve po symbióze, nie po zákopovej vojne. A v Maďarsku sa už cítia ako v cudzej krajine. Vinou ústupu od hodnôt mu však v dlhodobom horizonte klesajú percentá. Navyše, počet Maďarov na Slovensku rok od roku klesá. Za dvadsať rokov ich počet klesol o viac ako stotisíc – z 10,8 percenta obyvateľov na 8,5. Na dve etnické strany, ktoré môžu aspoň pomýšľať na účasť v parlamente, to jednoducho stačiť nebude.

MARKO ERD/SITA13. marec 2016, Bratislava: Fotografia, ktorá úplne jasne zachytáva atmosféru rokovania o programových prioritách novej vládnej koalície. Mnoho ľudí vyčíta Bélovi Bugárovi práve to, že pri vyjednávaniach nebol dostatočne silný.

Pravdepodobne vznikne subjekt, podobný Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ), ktorá zastupuje maďarskú menšinu v Rumunsku. Táto strana neváha vstúpiť do akejkoľvek vlády, hodnotovo sa nijako nedefinuje. Potrebuje byť pri moci a zastupovať svojich, menšinu. Je zrejme otázka času, keď sa SMK a Most spoja. Kľúčovejšia však je otázka, na akej hodnotovej báze to bude. Bude to ten nový typ emocionálneho nacionalizmu, aký sa rozrástá po celom Západe alebo aký sme zažili v deväťdesiatych rokoch? Alebo niečo iné, miernejšie, empatickejšie? V každom prípade by toto spojenie znamenalo definitívnu bodku za Bugárovým experimentom budovania mostov.

Existuje ešte jedna cesta, ktorou si Most-Híd teoreticky môže opäť nakloniť priazeň väčšieho množstva ľudí, aj bez opustenia svojej maďarsko-slovenskej zmierlivej línie. Tou cestou je... cesta. Rýchlostná cesta R7 medzi Bratislavou a Lučencom. Zanedbaný juh Slovenska, márne sa snažiaci o prilákanie investícií, prahne po infraštruktúre ako jeleň po vode z prameňa.

Ak ľudia okrem emocionálnej opory dobrého spolužitia Maďarov a Slovákov pocítia od Mosta-Híd aj reálnu pomoc, môže prežiť aj ďalšie volebné obdobie. Tú reálnu pomoc si teraz juh Slovenska takmer unisono vteliť do novej rýchlostnej cesty, ktorá by mohla pomôcť pri vytváraní pracovných miest a akejsi emancipácii juhu Slovenska v porovnaní so severom. Ak sa toto Mostu podarí presadiť, juh Slovenska zabudne aj na spojenectvo so Smerom. Voliči to môžu zobrať: spojil sa aj s čertom, len aby tú cestu vydupal zo zeme.

bugár Béla

Most-Híd je stále ešte v prvom rade o Bélovi Bugárovi. Ako to vyzerá s týmto politickým veteránom? O odchode z politiky hovoril už niekoľkokrát. Bojuje s vysokým krvným tlakom a potrebuje spomaliť tempo, vyhýbať sa stresu, viac oddychovať. Je vo vrcholovej politike už 26 rokov. Taký nápor by bez ujmy nezvládol ani najsilnejší organizmus.

Marko Erd/SITA13. marec 2016, Bratislava: Ustarostený Béla Bugár s Robertom Ficom po spoločnom rokovaní na Úrade vlády.

Lenže Bugárovi sa – podobne ako viacerým ďalším lídrom – nepodarilo vychovať nástupcu. V kuloároch sa o korunnom princovi hovorilo, skloňovalo sa napríklad meno László Sólymos, ktorý je teraz ministrom životného prostredia. Výchova však údajne neprinesla svoje očakávané ovocie. Sólymos sa vraj viac ako politik profiluje ako šikovný biznismen. Zároveň je dôležité, aby Bugárov nástupca bol Maďar, ideálne skôr človek vidieka či malomesta, a aby ho tak vnímala aj komunita na juhu Slovenska.

Okrem neúspešnej snahy o výchovu nástupcu má Bugár ešte jeden problém. Stráca tvár. Možno je to mentálnym i fyzickým zničením, možno dennodenným bojom s cynizmom a tlakom kšeftárov.

Béla po kúskoch povoľoval, a teraz prehráva. Aj maďarským intelektuálom, ktorí ho kedysi nadšene podporovali, teraz prekáža, že sa v koalícii so Smerom a SNS aspoň hlasno neozýva proti škandálom a nevyjadruje nesúhlasné stanoviská voči svojim kontroverzným partnerom, ako je bežné v zmiešaných koalíciách v okolitých krajinách.

Jedna vec je koalíčná zmluva, druhá vec je vnútorný mravný zákon. A tomu akoby už unavený Bugár nevládal načúvať. Hranice prijateľného sa nebezpečne posúvajú. Až za hranicu prijateľnú aj pre mnohých voličov Mosta.

Prečítajte si aj: Béla klame telom

Tento text ste mohli čítať len vďaka našim predplatiteľom. Pridajte sa k nim a predplaťte si .týždeň.

Ak ste našli chybu, napíšte na web@tyzden.sk.